

VUODEN 2027 TALOUSARVION JA VUOSIEN 2027–2029 TALOUSSUUNNITELMAN LAADINTAOHJEET

Kunnanhallitus 17.8.2026, liite nro 2

1. Talousarvion laadinnan säädöspohja

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (*suunnitelmakausi*). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Talousarviosta ja taloussuunnitelmasta sekä niihin tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

2. Talouden tasapaino

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Vuoden 2025 lopussa Juupajoen kunnan taseessa on ylijäämää 3,97 M€ (2 390 euroa/ asukas). Konsernitaseen kertynyt ylijäämä on 3,68 M€ (2 214 euroa/ asukas).

3. Talousarviokehys

Talousarviolaadinnan kehyksenä on valtuuston 8.6.2026 § 10 hyväksymä talouden tasapainottamishjelma vuosille 2026–2028. Ohjelma sisältää toimenpiteitä, joilla nopeasti heikentynyttä taloustilannetta pyritään kääntämään tasapainoiseksi ja tilikauden tulos positiiviseksi vuonna 2028. Käyttötalouden vähennyksistä huolimatta toiminta pyritään säilyttämään ennallaan.

Toimenpiteenä ovat:

1. tasapainotustoimet käyttötalouteen (- 150 000 €) vuodelle 2026,
2. tasapainotustoimet käyttötalouteen (- 281 000 €) vuodelle 2027,
3. veroprosentin nosto 9,3 %:iin vuosille 2027 ja 2028 (+ 300 000 €) sekä
4. kiinteistöveroprosenttien nosto vuosille 2027 ja 2028 (+ 50 000 €).

Verotulot

Juupajoen kunnan vuoden 2026 tuloveroprosentti on 8,4, yleinen kiinteistöveroprosentti 1,15, vakituisen asuinrakennuksen veroprosentti 0,45 ja muun asuinrakennuksen 1,05.

Kuntaliiton 18.6.2026 päivittämän nykyisten veroprosenttien mukaisen verotuloennusteen mukaan verotulot laskevat kaikkiaan 3,1 % vuonna 2027 mutta kasvavat n. 2 %:lla vuosina

2028 ja 2029. Vuonna 2027 kunnallisveron osuudeksi arvioidaan 2,83 M€ (- 2,8 %) ja yhteisöveron osuudeksi 833 000 euroa (- 8,1 %). Kiinteistöverotuoton odotetaan kasvavan 3 %:lla, jolloin kertymä olisi 578 000 euroa. Yhteensä verotuloja ennustetaan kertyvän 4,2 M€, mikä on noin 0,5 M€ vähemmän kuin vuoden 2026 talousarviolukema.

Tasapainottamisohjelmassa 2026-2028 linjattu veroprosentin nosto 0,9 yksiköllä 9,3 %:iin tuo kunnalle lisää verotuloja n. 300 000 €/vuosi. Kiinteistöveroprosentteja on ohjelmassa linjattu nostettavan vakituisten asuinrakennusten osalta 0,55 %:iin ja muiden asuinrakennusten osalta 1,15 %:iin. Rakentamattomalle rakennuspaikalle esitetään 2 % vero.

Veroprosenttien noston myötä kunnan verotuottoihin arvioidaan lisätuloa yhteensä 350 000 €/ vuosi. Verotulot budjetoidaan Kuntaliiton kuntakohtaisen ennusteen pohjalta valtuuston linjaama veroprosenttien nosto huomioiden. Verotulojen budjetoinnissa huomioidaan varovaisuuden periaate (- 2 %).

Valtionosuudet

Valtionosuus koostuu kahdesta osasta, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksesta. Lisäksi samassa yhteydessä valtionosuuksien kanssa maksetaan kunnille ja muille opetuksen järjestäjille kotikuntakorvauksia.

Juupajoen valtionosuudet vuodelle 2027 tulevat Kuntaliiton ennakkolaskelmien säilymään vuoden 2026 tasolla. Valtionosuudeksi arvioidaan 678 000 €. Kotikuntakorvaukset laskevat Kuntaliiton ennusteessa vuodelle 2027 n. 32 000 €. Kotikuntakorvauksiksi arvioidaan talousarvioon nettona 230 000 euroa.

Menot

Toimintamenoihin tehdään talouden tasapainottamisohjelmassa linjattu max 1 % korotus. Henkilöstömenoissa varaudutaan 3,5 %:n kasvuun sekä talousarviovuonna 2027 että vuosittain suunnitelmakaudella 2027 - 2028. Menolisäys sisältää kunta-alan sopimuskorotukset.

Menoissa tulee varautua suunnitelmavuosina tiedossa oleviin toiminnan ja talouden muutoksiin.

Tulot

Toimintatuottoihin ja maksuihin tehdään talouden tasapainottamisohjelmassa linjattu 2 % korotus vuosille 2027 ja 2028.

Tuloissa tulee varautua suunnitelmavuosina tiedossa oleviin toiminnan ja talouden muutoksiin.

Vuosikate, poistot ja tilikauden ulos

Talousarviossa 2027 vuosikate jää negatiiviseksi, mutta vuonna 2028 vuosikate saadaan nostettua poistojen tasolle ja tilikauden tulos muodostuu ylijäämäiseksi.

Vuoden 2027 poistoihin lisätään Kiinteistö Oy Koskiportin osakkeiden arvonalennus 100 000 euroa.

Investoinnit

Talousarviovuoden 2027 investointien lähtökohtana ovat taloussuunnitelmassa 2026-2028 olleet investoinnit, joita arvioidaan uudelleen sekä täydennetään uusilla investointitarpeilla.

Investointiosaan otettavan hankinnan alaraja on 10 000 euroa. Mahdolliset investointiesitykset perusteluineen tehdään yhtä aikaa käyttötaloussesityksien kanssa.

Vastuualueiden tulee huomioida esityksissään myös suunnitelmavuodet 2028–2029.

4. Talousarvion sitovuustasot

Käyttötalousosa	Valtuustoon nähden sitova taso
Tulosalueet	toimintakate/netto
Tuloslaskelmaosa	Valtuustoon nähden sitova taso
Rahoitustuotot ja -kulut	netto
Verotulot	arvio
Valtionosuudet	arvio
Poistot ja arvonalentumiset	arvio
Rahoitusosa	Valtuustoon nähden sitova taso
Antolainat	netto
Lainanotto ja lyhennykset	arvio
Investointiosa	Valtuustoon nähden sitova taso
Hankkeet	netto

5. Talousarvion ja –suunnitelman tavoitteet ja perustelut

Talousarvion perustelutekstit noudattavat seuraavaa rakennetta:

1. Yleisperustelut: toiminnan kuvaus ja toiminta-ajatus
Lyhyt kuvaus toiminnan keskeisestä sisällöstä.
2. Toimintaympäristön muutokset
Toimintaympäristön muutokset ovat toimintaa ulkoapäin ohjaavia tekijöitä, esim. lainsäädännön muutoksia tai valtakunnallisia linjauksia/hankkeita.
3. Talousarvion toiminnalliset tavoitteet ja toimenpiteet
Kuntalaki edellyttää kunnan toiminnalta tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta. Toiminnalliset tavoitteet ovat määrärahan tai tuloarvion käyttötarkoitusta suuntaavia valtuuston asettamia ohjeita.

Toiminnallisilla tavoitteilla tulee olla toimintaa ohjaava merkitys, ja organisaatiolla tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa tavoitteen saavuttamiseen. Tavoitteiden tulee olla vuositasolla mitattavissa määrällisesti tai laadullisesti ja sanallisen tavoitteen toteutumista on pystyttävä arvioimaan. Tavoitteiden asettamisessa on huomioitava, että niiden toteuttamiseen on olemassa reaaliset resurssit.

Talousarvion toiminnalliset tavoitteet johdetaan kuntastrategiasta.

Valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden alittamisesta vastataan valtuustolle samalla tavalla kuin määrärahojen ylittämistä. Tarkastuslautakunta arvioi arviointikertomuksessaan toiminnallisten tavoitteiden toteutumista.

4. Tunnusluvut ja perusteluosa
Tunnuslukujen tulee kuvata oleellista tietoa ja ne pitää laatia siten, että vertailu aiempiin vuosiin on mahdollista.

Talousarvion perusteluosan merkitys on suuri. Valtuuston tulee saada riittävän perusteltu tieto määrärahaerien ja tuloarvioiden taustalla olevasta toiminnasta. Perustelutekstien tulee olla tiiviitä, mutta informatiivisia.

Muu ohjeistus talousarvion valmisteluun

Kunnan tytäryhteisöt (Koskitalot Oy, Kiiinteistö Oy Kopsamon Linna, Kiinteistö Oy Kirjakoski, Juupas Oy) antavat ehdotuksensa talousarvioksi kunnanjohtajalle 11.9.2026 mennessä.

6. Talousarvion 2027 ja taloussuunnitelman 2027-2029 laadinta-aikataulu

17.8.2026	Talousarvion laadintaohjeen hyväksyminen
8.-9.10.2026	Valtuuston talousarvioseminaari
Ma 19.10.2026	Kunnanhallituksen esitys veroprosentiksi
Ma 26.10.2026	Valtuuston veroprosenttipäätös
Ma 16.11.2026	Kunnanhallituksen talousarviokäsittely
Ma 30.11.2026	Kunnanvaltuuston talousarviokäsittely